

Ferdinand Haberl: DER RESPONSORIALE GESANG DES GREGORIANISCHEN GRADUALE, Roma, 1979.

U posljednjih nekoliko godina na stranicama Sv. Cecilije češće nam se je pružila prilika da naše čitatelje, pa makar i vrlo sumarno, upoznamo s najnovijim radovima poznatog njemačkog muzikologa, predstojnika Papinskog instituta za crkvenu glazbu u Rimu, Mons. Dr. Ferdinanda Haberla. Djela su mu originalno pisana na njemačkom jeziku, no neka su mu u cjelini ili u djelovima gotovo istodobno izišla i na drugim jezicima. Najnovijom svojom knjigom *Der responsoriale Gesang des gregorianischen Graduale* (Responzorijalno pjevanje gregorijanskog graduala) želi zaokružiti svoj prikaz čitavoga gregorijanskog repertoara što ga predviđa obnovljena liturgija i to uzimajući u obzir melodijsku fakturu solesmeske reforme, ali bez ritmičkih oznaka — ili kakvih drugih — što je i razumljivo ako se uzme u obzir da je knjigu tiskala Poliglotta vaticana koja za sva svoja izdanja (službena) gregorijanskog korala donosi samo melodiju. Tekstove za graduale u knjizi obrađene, ukoliko su biblijske provenijencije, Haberl je donio i uskladio s tekstom kojega daje *Pontificia Commissio pro Nova Vulgata Bibliorum editione*.

U uvodnom dijelu autor tumači kako je u katoličkoj liturgiji došlo do responzorijalnog pjevanja a onda prikazuje povijest graduala kao glazbene forme, pripominjući da je novom liturgijskom reformom vraćen responzorijalni način pjevanja gotovo u svim dijelovima onoga što je sačinjavalo »stari« graduale. Slijedi obrada gradualnih napjeva premo modusima. Autor najprije donosi naslove tekstova novog Rimskog graduala, a onda daje opće karakteristike pojedinih modusa kako se one očituju u responzorijima i versikulima, da bi prešao na pojedine tekstove i melodije dotičnog gradualnog dijela. Analizu redovito započinje uspoređivanjem teksta nove Vulgate i prijašnjeg teksta (»stare Vulgate«); tumači iz koje je biblijske knjige tekst uzet; što je logički i »teološki« naglasak teksta, koliko je on i melodijski naglašen, i eventualnu mnogovrsnost njegove liturgijske primjene.

Koralni repertoar vaticanskog službenog izdanja Graduala do liturgijske reforme sadržavao je oko 170 tekstova, dok ih današnji donosi oko 120. Po broju melodija najzastupljeniji je V. modus, s 50 melodija, a za njim II. sa 24, dok su IV. i VII. zastupljeni svaki s tek po 3 melodije. Svi upotrebljeni tekstovi nemaju svoje vlastite napjeve nego su pojedinim — osobito starijim (iz prijašnje liturgije) melodijama prilagođeni tekstovi određeni za kasnije uvedene blagdane. Mnoge melodije, osobito s dužim tekstom, proširivane su ili mijenjane, a najčešće centonizirane.

Haberl je neobično zadovoljan što je liturgijska reforma obnovila i dala toliku važnost istinskom načinu responzorijalnog pjevanja i time pridonijela boljem sudjelovanju svih nazočnih u liturgijskom slavlju.

Ova knjiga, razumije se, nije »široke potrošnje«, ali bi vrlo dobro mogla poslužiti osobito u manjim za-

jednicama za bolju liturgijsko-glazbenu pripremu dnevne ili blagdanske liturgije. U njoj se je lako snaći jer ima nekoliko indeksa, a osim toga vrlo je pregledno tiskana na lijepom papiru, što je redovita pojava Poliglottinih izdanja. Kao izdavač naslovljen je Papinski institut za crkvenu glazbu. Knjiga ima oko 210 stranica srednjeg formata. Naslovna stranica donosi lijepu reprodukciju folija jednog vaticanskog neumatskog kodeksa beneventanskog tipa iz XI. st.

Petar Zdravko BLAJIĆ

Ivan Supičić: ESTETIKA EVROPSKE GLAZBE, povijesno-tematski aspekti; JAZU, Zagreb, 1978.

Na 300 stranica teksta, zaista gustog tiskarskog sloga, Supičić se dotaknuo tolikih problema iz područja glazbe da mi se čini i mnogo šire nego bismo to mogli zaključiti iz samog naslova knjige. U isto se možemo uvjeriti brojeći i čitajući i same naslove u knjizi a pogotovo čitajući samu knjigu. Ova je knjiga jedan kompendij rečenog i napisanog na temu estetike evropske glazbe, kompendij iza kojega stoji više od dvadeset godina rada, iako bismo i nju mogli nazvati, kako nam rekoše, tek sažetkom onoga što je Supičić na tu temu sakupio ili sam domislio. Knjiga bi bila izišla i ranije da autor nije zdravstvenim razlozima bio spriječen. Sada bi bila velika šteta ako bi ova knjiga ostala nezapaženom, il od samo uskog kruga zainteresiranih uočena, ili pak od šireg kruga možda i nabavljena ali ne i pročitana i »prokuhana«. Napomenimo još da je pisana lijepim hrvatskim jezikom.

U pisanje jedne ovakve knjige danas se može uputiti netko tko uistinu sa svih glazbenih područja ima dostatan kvantum znanja, — i tehničkog znanja — a da i ne govorimo o jednoj filozofskoj, povijesnoj, sociološkoj, književnoj, pa i teološkoj informiranosti; potrebno je posjedovati sposobnost analize i još više sinteze; potrebno je biti pošten, vjeran i otvoren i prema novom i prema starom; potrebno je biti ponizan i hrabar — to je uostalom potrebno svakome. Sve je to potrebno jednom znanstvenom radniku koji se danas upušta u pisanje o estetici ili estetiku evropske glazbe. Sve je to potrebno i gotovo sve to nalazimo ostvareno kod Supičića i u ovoj njegovoj knjizi.

Sam je Supičić vrlo svjestan da je pojedincu i fizički nemoguće obuhvatiti s dovoljno produbljenog i širokog znanja sve što se do sada zbilo u povijesti glazbe i u vezi s njom, čak i u samim evropskim okvirima, tako da svaka sinteza, bila estetička, povijesna ili neka druga, neizbježno počiva na poznavanju tek dijela činjenične građe, pa je nužno ograničena. Ističe on da su u tom pravcu posebno ilustrativne inače visoko vrijedne sinteze koje je dao, pretežno na povijesnom planu, i ograničivši se na određena